

Sumari

Presentació	11
Musculatura nacional	29
Lleida participa, Lleida decideix	32
I ara què?	35
La independència arrela la gent perquè és possible..	38
Som una nació. Nosaltres decidim.....	41
Un país equilibrat	44
Qüestió de discurs (nacional)	46
Les esclertes de la història.....	49
Passió i raó en el procés català.....	52
Sí vull, que no és el mateix que per què no?	55
Una diada amb història i amb projecte de futur.....	58
Val la pena replicar?.....	60
L'estat del benestar i l'estat propi.....	62
Benestar i govern (de Catalunya)	65
Els reptes de l'estat del benestar del segle XXI	68
El perquè del dret a decidir.....	71
Interessos i principis, claus d'interpretació	74
La Nación singular.....	77
Un dia determinant	80
La força del catalanisme	83
Decidir per entendre les raons de la raó i del cor..	86

Il·lusions i mentides (del procés).....	89
L'extrema dreta o els populismes de dreta a Europa..	92
L'estat és seu.....	95
Causes, i conseqüències, del Brexit	98
Proposta de significat de l'Onze de Setembre	101
No ens ha de mancar ni la força ni la intel·ligència.	104
Diàleg com a mitjà i no només com a gest.....	107
Judicialitzar la política i polititzar la justícia	110
El diàleg i les seves condicions	113
Va de democràcia.....	116
Reflexions sobre la independència (1).....	118
Reflexions sobre la independència (2).....	121
Reflexions sobre la independència (3).....	124
Reflexions sobre la independència (4).....	127
És possible el diàleg?.....	130
Veritat, mentida, política i poder.....	133
Legalitat i legitimitat.....	136
El canvi que fem és per millorar el benestar de les persones	139
Moments complexos, decisions encertades	142
Escolta Europa.....	144
Ulisses, Ítaca i Catalunya.....	146
Dignitat, esperança, transversalitat i diàleg	149
Units i determinats	152
Cohesionar-nos	155
Independència, realisme i bona política (1).....	158
Independència, realisme i bona política (2).....	162
Independència, realisme i bona política (3).....	166
Fer del judici una oportunitat.....	170

Construint Present.....	173
Reconeixement per dialogar efectivament.....	177
Fites: marques i objectius en el procés.....	180

Presentació

Introducció

El títol del present llibre juga expressament amb un doble sentit. El de l'afirmació que la independència és possible i el de la descripció de quina independència, crec, és possible. Afirmo que la creació de Catalunya com a Estat sobirà és possible, però no de qualsevol manera i no només pel fet de voler-la. D'altra banda, la independència i la sobirania avui tenen un sentit limitat a la interdependència d'un món global i multilateral, que es pot conjugar de diverses maneres. Heus aquí les tesis més importants que vull defensar amb el text que teniu entre mans.

Per fer aquesta defensa, faig una presentació amb el comentari d'alguns dels temes que crec crucials. Acompanya aquesta presentació la selecció de 56 articles propis que han sortit publicats a la premsa diària sobre el tema de la sobirania de la nació catalana en el període que va des del setembre del 2009 fins al setembre del 2019. Es tracta de la dècada central del sobiranisme català contemporani. Hi han passat moltes coses. Algunes d'elles les podem trobar comentades en aquests articles. Com que són articles de diari tracten l'actualitat del moment de la seva publicació. Crec que pot anar bé recordar aquella actualitat i comentar-la des del moment. La vida m'ha regalat l'oportunitat de viure aquests anys a la primera línia. Els articles no deixen de ser opinions, i per

tant són discutibles. Però sí que puc dir que són opinions que han volgut ser reflexions a partir d'uns certs coneixements. Per això crec que és convenient la seva publicació també ara. A més, de manera personal permeten defensar alguns punts de vista des de l'aval d'haver-ho considerat en el seu moment, i quasi sempre conjugant categoria i anècdota, la qual cosa encara els fa llegibles avui. Així mateix, a través d'ells es poden resseguir les dues tesis que enuncitava i que són les que vol defensar aquest llibre: la independència és possible, entenent quina independència és possible.

Així doncs, el present llibre consta de dues parts. Una presentació que desenvolupa algunes idees cabdals i una selecció d'articles publicats sobre la temàtica de la defensa de la sobirania de la nació catalana apareguts en la premsa diària entre el setembre del 2009 i el setembre del 2019. Aquests articles poden ser llegits de diferents maneres, segons la data o per l'interès que suggereixi el títol. La selecció dels articles s'ha fet amb diverses intencions: fer memòria de fets —com la consulta participativa d'abans del 9-N—; introduir reflexions —en moments crucials o no tan crucials del procés—; reivindicar objectius —com el diàleg i la negociació des d'antuvi—, i altres. Això no obstant, abans de començar a llegir-los, recomano llegir aquesta presentació que centra les posicions defensades i fa referències als articles.

Conveniència de la independència

Afirmo que continua vigent la conveniència d'assolir la sobirania, d'assolir un Estat propi. Es pot pensar que aquests darrers deu anys ens haurien d'haver escarmentat per voler aconseguir aquest objectiu. De fet, les accions polítiques i judicials de l'Estat espanyol van en aquesta línia: escarmen-

tar. La història ens ensenya que el preu de possibles errors,¹ o el que s'hi considera, és sempre de càstigs desproporcionats i venjatius.² Però justament això, la nul·la resposta que dona l'Estat espanyol al clam majoritari de la societat catalana, reforça la conveniència de convertir-nos en subjecte polític. És un clam que no és un invent recent ni artificios. Enfront dels qui afirmen malintencionadament que això de la flamarada independentista ha estat una creació d'alguns polítics, sostinc tot el contrari. Això ve de molt lluny i està molt arrelat a una majoria social de la ciutadania catalana. M'agrada recordar l'anècdota que s'explica de Salvador Madariaga que, en 1934, va dir: "la diferència entre un català autonomista i un d'independentista és el grau d'empenyament." Els catalans ens volem autogovernar sigui com sigui. La cosa ve de lluny. Encara de més lluny. Alguns tenim avis i parents que es van haver d'amagar durant la dictadura de Primo de Rivera per defensar el català. I encara podem anar més lluny. Val la pena llegir els textos, per exemple, de Joan Maragall de 1893 a 1911.³ La lectura de molts d'ells ens du a pensar que s'estan llegint coses plenament vigents avui dia. Això de la voluntat de ser de les catalanes i dels catalans està arrelat i ho transmetem de generació en generació. Res de creació artificiosa i acabada de covar. Només la ignorància i la mala fe ho poden

1. Com indico en el darrer dels articles seleccionats, poden ser considerats errors propis en el procés: la mala percepció de la força de l'estat; la ingenuïtat en considerar la raó com a motor de la política internacional; no fer política entesa com l'administració del temps; confondre la intensitat del desig amb la garantia de l'assoliment i, per tant, calcular malament les forces pròpies; no considerar veus crítiques i ràpidament assenyalar-les com a traïdores, i altres.

2. S'explica, de forma documentada, que al final de la guerra civil en Serrano Suñer va intentar guanyar-se a sectors de la població catalana amb pasquins en català per fer lloança a Espanya en la nostra llengua i amb la mentalitat que segons anés Catalunya aniria "lo nuestro" (referint-se a "lo suyo": el seu projecte polític i territorial). Així li va dir a Franco i aquest va callar. Ho va entendre com una acceptació. Però això va durar dos dies literals. Es van retirar tots els pasquins en català i el sector militar es va imposar amb el consentiment de Franco: "A los vencidos ni agua".

3. Imprescindible la lectura de l'edició a càrrec d'Anna Punsoda d'articles de J. MARAGALL, *Llum als ulls i força al braç*. Ed. RBA-La Magrana, Barcelona 2013.

repetir. A més, l'independentisme no es nodreix tan sols a partir de l'origen, sinó, i sobretot, per compartir un projecte de futur. Aquest és el seu gran potencial. L'independentisme o proposa un projecte cohesionador i de prosperitat per a tothom, independentment de quin siguin els orígens, o no serà. La memòria i el projecte han de ser indestruïbles.⁴

Però anem als arguments de la conveniència de la independència. Arguments que considero estructurals, és a dir, no depenen de les circumstàncies que alguns voldrien creure que són el que explica la dècada del procés. Les circumstàncies només expliquen les acceleracions temporals. Aquests arguments són àmpliament defensats en la majoria dels articles que es presenten en aquesta publicació. Els agrupo en tres: en primer lloc, els que volen mostrar com la disponibilitat de la gestió dels recursos propis ens ofereix un ventall de possibilitats de benestar i de progrés que ara no podem gaudir. La quantitat de recursos que genera la societat catalana i que administra l'Estat i no retorna en infraestructures o serveis, principalment, és de tal magnitud que permet pensar en la possibilitat d'oferir un major benestar (educació, salut, afers socials i pensions) del que s'oferix actualment. És el tema del dèficit fiscal. Per tenir un estat del benestar, primer cal tenir estat, com deia la malaurada Muriel Casals. Molts dels articles volen expressar la necessitat de vincular benestar i independència o gestió de recursos propis. A més, molts d'aquests articles també reflexionen sobre que entenc per estat de benestar. Cert que l'existència d'uns majors recursos per si sol no vol dir res. Cal una bona gestió. Cal exigir-la, però es continuen necessitant els recursos. La independència ha de ser una eina per a un país millor. A part, en aquest primer grup d'arguments sobre la conveniència de la independència que giren al voltant de la gestió pròpia de recursos per oferir un

4. Vegeu articles commemoratius de l'Onze de Setembre.

millor estat del benestar, cal afegir l'argument que vol contrarestar la idea que amb la gestió pròpia dels recursos deixariem de ser solidaris amb altres comunitats. El que està clar és que no es pot traspasar recursos quedant-se per sota dels serveis dels qui es gaudeixen del traspàs. És el principi d'ordinalitat que com a mínim vol garantir la competitivitat i la igualtat d'atenció dels ciutadans dels territoris solidaris. Però hi ha un raonament de fons sobre el tema de la solidaritat que cal repetir: la solidaritat implica la lliure decisió de qui es diu solidari. Quan algú s'apropia dels recursos d'altre no pot dir que està essent solidari pròpiament. La solidaritat implica la sobirania. Caldrà no deixar de ser solidari, o més ben dit, caldrà ser-ho realment ja que només decidint lliurement sobre la gestió dels propis recursos hom pot ser-ne.

El segon gruix d'arguments pels quals crec que cal dir que és convenient la independència de Catalunya, giren al voltant de la cura de la llengua i cultura catalanes. L'Estat espanyol, i segurament encara més l'Estat francès, no s'han fet seves les llengües i cultures diferents de la castellana⁵ —o francesa respectivament. La dinàmica de l'"Estat-nació" ha portat a identificar Espanya amb la cultura de matriu castellana. Això no és nou. Ve de lluny. Els intents d'assimilació lingüística i cultural no han reeixit, però no han estat innocus. Els riscos per la llengua, la cultura i la personalitat nacional catalana són molt grans.⁶ Hauria estat possible un estat plurinacional, a l'estil de Suïssa. Però no ha estat, i no s'albira cap mena de possibilitat. Més aviat al contrari. En aquest sentit pot resul-

5. Vegeu, per exemple, l'article de la present selecció "La nació singular".

6. El tema de la identitat també és molt important pels catalans que tenen com a llengua materna el castellà. En una enquesta casolana feta el 2014 sobre què és el que més preocuparia al susceptible votant del sí en un referèndum d'independència seria sortir de la UE. El que més preocuparia al susceptible votant del no, seria com quedaria el castellà. El castellà, com deia un eminent escriptor català en llengua espanyola, no és propi de Catalunya, però tampoc és impropï. El seu tractament ha de ser preferencial i garantit el seu coneixement i ús.

tar interessant llegir l'article sobre "si val la pena replicar", escrit en el moment que el govern aragonès va negar l'existència d'una comunitat catalanoparlant en el seu territori per defensar una arbitrarietat com la del *lapao*. Ho recordeu? No fa tant. Una anècdota que es converteix en categoria.

En darrer lloc, hi ha l'argument de la dignitat per defensar la conveniència de la independència. És un argument menys utilitarista que els dos anteriors. "Volem ser per caminar i caminem per poder ser", diu la cançó.⁷ El clam d'aquest voler ser no és atès com es mereix. La resposta de la darrera dècada, des de la sentència del Tribunal Constitucional a l'Estatut a la sentència del Tribunal Suprem sobre l'1 d'Octubre, és un clar exemple del tracte que ofereix l'Estat espanyol a la demanda de ser d'una majoria àmplia de catalanes i catalans, i per tant de dignitat. La resposta és el menyspreu i el càstig. Això també compta.

Cal reconèixer que aquesta conveniència de la independència és discutida per un gruix dels ciutadans catalans, i sobretot ho és per aquells qui no la veuen com una separació, sinó com una amputació, la gran majoria dels ciutadans de l'Estat espanyol. Potser sí, però què se'n fa dels qui sí considerem convenient la independència?

Possibilitat de la independència

Certament que una cosa és la conveniència i altra és la possibilitat de la independència. Que sigui convenient, no vol dir necessàriament que sigui possible. Hi ha dos tipus de

7. Parteixo de la definició de nació com aquella comunitat humana que es caracteritza per dos tipus de fets: uns d'objectivables, que la diferencien d'altres comunitats, com la llengua, el dret, el calendari, la història, etc.; i un fet subjectiu, que expressa aquesta voluntat de ser i persistir. Aquesta subjectivitat es manifesta en una voluntat expressada en consultes o referèndums, o si més no en el suport a organitzacions polítiques i culturals al llarg del temps i que tenen aquest objectiu, per exemple en repetides conteses electorals.

possibilitats: la lògica i la factual. No hi ha cap contradicció lògica a l'enunciat: "Catalunya serà independent". Estem parlant d'una possibilitat factual, doncs. És a dir, estem parlant de la possibilitat que s'esdevingui la independència de Catalunya en el món dels fets i, per tant, es pugui inscriure en els llibres d'història. No hi ha cap impediment fàctic, tampoc, que la faci impossible, tot i que hi ha molts factors que la fan difícil. Ara bé, quan parlem col·loquialment de la possibilitat de la independència, ens referim si s'albira aquesta possibilitat en un context més o menys llunyà. Per això caldrà contemplar tres variables: la força dels qui la volem; la resistència dels qui no la volen, i el reconeixement internacional (dels qui ni la volen ni la deixen de voler, només la contemplen en funció de la seva conveniència). Pel que fa a la força dels qui la volem cal reconèixer que la unitat augmenta aquesta força. La voluntat també és un dels seus ingredients, tot distingint entre el voler i el desitjar. Si acceptem la diferència entre voler una cosa com l'apetència filtrada pel càlcul dels pros i els contres, i desitjar-la com l'apetència sense aquell filtre i, per tant, acceptant tots els riscos i perills, segurament el gruix més important dels qui creiem convenient la independència està entre els qui la volen més que els qui la desitgen.⁸ Això caldria tenir-ho en compte. Ens queda la intel·ligència, però. La facultat que calcula mitjans per assolir objectius. Pretendre aquests objectius sense mitjans no funciona.

El segon factor a considerar pel que fa a la possibilitat de la independència, més o menys propera, és la resistència dels qui no la volen. Cal distingir dos grups, els qui són ciutadans de Catalunya i no la volen, i la resta de ciutadans de l'estat i les estructures d'aquest estat. Pel que fa al primer grup, als ciutadans de Catalunya que no la volen, hi ha una tasca inevitable que és mirar de convèncer-los i mirar que siguin com

8. Per exemple vegeu l'article "Del per què no? al sí vull".

menys millor. Com més siguin més resistència. Òbviament, si són més democràticament caldrà predicar encara que sigui en una mena de desert. Sigui predicant en el desert o en terra fèrtil, un dels objectius estratègics de l'independentisme és fer que tants com es puguin dels qui no la volen la vulguin per convenciment. Per això ens caldrà intensificar les experiències compartides i els espais deliberatius comuns. Si aquells són menys, l'argument democràtic per aconseguir-la és més gran, tot i que això no treu que existeixi la resistència de l'Estat. És el segon grup dels qui no volen la independència, sinó que volen la unitat d'Espanya. Una de les ingenuïtats de la dècada ha estat creure que no hi hauria resistència per part de l'Estat si hi havia una majoria democràtica de catalanes i catalans que volem la independència. Ja que no podem contrastar aquesta voluntat en un referèndum, s'han utilitzat les eleccions de forma plebiscitària. Encara que es guanyi, l'estat oferirà resistència i si la seva força és més gran que la que puguem aportar les catalanes i els catalans que volem la independència —cosa més que possible, si no segura— el resultat serà de derrota per a nosaltres tot i que no sigui de victòria per a ells. La resistència de l'Estat abasta tots els mitjans, incloses les “clavegueres”. Això no treu que explicitem al màxim les contradiccions en l'ús de la força que faci l'Estat espanyol i amb ella el dret que empara el seu monopoli de la “violència”.⁹ Per això s'ha judicialitzat la política, i per això la seva derivada de polititzar la justícia.¹⁰ La qual cosa és perjudicial per a tothom i porta a vulnerar els drets fonamentals, se sigui independentista o no. Però aquesta contradicció és suficient per fer caure un règim? Segurament no. Per això el tercer element és el que pot ajudar a decantar la balança. Aquest tercer element és el de

9. Vaclav Havel sempre denunciava les detencions i censures arbitràries que patia durant el període de la Txecoslovàquia prosoviètica. El seu argument era que malgrat saber que no eren efectives, tensionaven el dret i l'estat que s'hi sustentava.

10. Vegeu articles que tracten explícitament aquesta situació.

la complicitat dels actors externs, la comunitat internacional. En relació amb aquest tercer actor cal tenir en compte que la raó que ens pugui assistir no els commou. Ni als governs ni a la seva societat civil. Potser a alguns sectors de la seva societat civil, però tenen el pes que tenen. El que els commou és el que se'ls pugui oferir i les circumstàncies que es puguin alinear de tal manera que el que se'ls ofereix els resulti interessant. Són les esclertes de la història a què faig referència en un dels articles. Com diu Maquiavel, el Nil no seria fecund si no es preparaessin els canals per aprofitar l'aigua quan creix. La història demana preparar canals per aprofitar l'aigua de les crescudes que no han de ser regulars ni previsibles com ho són les del Nil.

Creure la conveniència, voler la sobirania i buscar la complicitat són suficients?

En l'ordre d'accions a tenir en compte en relació amb qualsevol projecte polític, com a mínim n'hi ha tres: creure, voler i buscar. Cal creure en la conveniència del projecte. Cal creure que aporta béns superiors als actuals o béns que superen els mals presents. En aquest creure hi intervenen les tradicions familiars i educatives en el sentit ampli, és a dir en el sentit d'estructura familiar i d'educació formal fins a entorns més amplis i informals. Ara bé, la persona crèdula busca la certesa. La persona intel·ligent, a més de necessitar creure-hi, necessita la intel·lecció que dona haver passat pel dubte i no la certesa. La mentida en política té entre altres la funció d'alimentar certes. ¹¹ Les il·lusions són imprescindibles per tirar endavant projectes, però quan les il·lusions es-

11. Les xarxes socials, per exemple els grups de WhatsApp o similars, i els seus missatges juguen avui un paper determinant en aquest sentit. És a dir, són una font important en la creació de certes a partir de mitges veritats o falsedats directament.

tan alimentades de certes que no han passat pel dubte tenen molts números de no tenir èxit.

Hi ha una segona acció que cal tenir en compte en relació amb l'adhesió a un projecte polític. Més enllà de creure en la seva conveniència, s'ha de voler assolir-lo. En aquest punt em remeto a la diferència que he fet entre voler i desitjar: quin preu s'està disposat a pagar. I en tercer lloc hi ha buscar complicitats, sabent que un projecte polític requereix la col·laboració de diversos subjectes i entitats. Llavors, creure seria la condició de possibilitat, voler seria la possibilitat, i buscar allò que actualitza la possibilitat. Però fins i tot quan s'assoleix l'actualització no hi ha garantit l'èxit. Està clar que si no s'actua no hi ha possibilitat de veure materialitzat el projecte, el somni (com s'ha dit a vegades en aquests anys). Però no és condició suficient. Creure-hi, voler-la, i buscar-la no són condicions suficients, són condicions necessàries.

Ni tan sols usant la intel·ligència que busca els mitjans adequats per assolir els objectius garanteix l'èxit. Ens hi acostava una mica més. Però els contextos i les realitats també hi intervenen. Cal tenir en compte tot això per considerar la viabilitat d'un projecte polític. Sovint creiem que una cosa com més volguda és més probabilitat té d'esdevenir. De fet el context cultural postmodern ha alimentat molt aquesta ficció. Com si des de l'ordre dels pensaments es pogués intervenir en l'ordre dels fets. Les conviccions són poderoses però tenen el seu límit. Tot això val pels qui creiem que la independència és millor, la volem i busquem les complicitats necessàries per assolir-la, així com pels qui creuen, volen i busquen la unitat d'Espanya. No s'enganyin. El punt de partida els és favorable perquè podríem dir que juguen a casa i amb l'àrbitre a favor. Però això tampoc és definitiu.

Molts dels articles que acompanyen aquesta introducció també reflexionen ja en moments diferents i contextos com-

plexos i difícils des d'aquestes premisses que acabo d'exposar i que podria resumir amb la idea que hem cregut massa que volent la independència era suficient. Això no treu que l'hem de voler per assolir-la. Però l'hem d'acompanyar de la crítica i la intel·ligència.

I ara què?

Ara és imprescindible una bona anàlisi i un bon diagnòstic del que ha passat i també la determinació d'una bona estratègia. Superar el tacticisme és vital. Per trobar una bona estratègia, que ha de ser compartida per tot l'independentisme, cal aclarir objectiu i mitjans. I donar-se temps. La meua proposta és que cal esglaonar etapes i des de la política gestionar els temps. Saber que hi ha esglaons que podem transitar conjuntament amb actors que no necessàriament comparteixen el mateix objectiu. En la gradació hi ha moltes possibilitats de compartir camí, i fins i tot cal acceptar que en aquesta gradació és molt possible que actors que no compartíem els mateixos objectius acabem compartint-los, sigui perquè ells han adoptat els nostres o a la inversa.

Però anem a pams. Comencem per fer una bona anàlisi i un bon diagnòstic. Això també requereix temps. Per arribar a la imprescindible acceptació, després de negar i revoltar-se,¹² la qual ha de permetre fer la bona anàlisi i el bon diagnòstic, cal temps. Però tampoc podem deixar que vagi passant el temps sense posar-nos a la feina. Aquesta anàlisi s'ha de compondre de dos conjunts d'elements: un primer bloc d'elements té a veure amb l'anàlisi d'allò que depèn d'un mateix, és a dir, l'autocrítica i el reconeixement dels encerts. El segon bloc, l'anàlisi d'allò que depèn dels altres.

12. Segons les clàssiques cinc fases del dol: negació, ira, negociació, depressió i acceptació.

Pel que fa a l'autocrítica ja he assenyalat alguns errors que crec que ens han acompanyat,¹³ en aquest moment de la història, però que fins i tot hem repetit ja en altres moments. També hi ha encerts. Per exemple, afirmar-nos davant de les agressions que ens volen negar, des de sentències com la del Tribunal Constitucional o la del Tribunal Suprem fins a polítiques clarament repressives i centralitzadores. Però el victimisme no és el nostre millor potencial. Sí que ho ha estat afirmar propositivament, no només reactivament. La força de l'independentisme ha estat i és lligar la reivindicació a un projecte de millora i progrés. És a dir, saber defensar el benestar de tothom independentment de les idees polítiques i dels orígens. Per molt que s'ha entestat l'unionisme rampant que ha volgut assenyalar l'independentisme com a només beneficis per a uns i generar por¹⁴ a sectors de la població segons llengües i orígens, no se n'ha sortit, si més no del tot. Aquí hi ha jugat, per part de l'unionisme, aquella mentida a la qual m'he referit i que usa la política per crear certeses als crèduls. Però ha pogut més l'evidència empírica, tot i que hem de fer més per contrarestar aquestes pors, sobretot amb bones polítiques des del Govern de la Generalitat i dels ajuntaments. Això també forma part de "I ara què?". Cal reforçar els encerts.

En segon lloc cal analitzar les actuacions dels altres actors: l'opinió pública de la ciutadania de l'Estat espanyol i els estaments i poders de l'Estat, així com l'opinió pública i governs de la comunitat internacional. Pel que fa a l'opinió pública de la ciutadania de l'Estat espanyol està clarament alineada a una mentalitat uniformitzadora i excloent de la diferència i disposada a ofegar qualsevol dissidència interna sobre el tema de les demandes de reconeixement i autogovern

13. Vegeu la nota a peu de pàgina número 1 d'aquesta introducció.

14. Cal reconèixer i reparar les ferides que s'hagin pogut fer. La reparació demana ritualització, no només paraules.

de Catalunya i la resta de nacions que el conformen. Hi ha un element important a ressaltar, però. És l'existència d'una força política que ha dit explícitament que reconeixia el dret a decidir dels catalans. Això no obstant, quan la pressió ha estat molt forta, s'ha doblegat. La seva força és feble i està situada a la perifèria enfront del centre de l'estat. Necessitem buscar aliats per petits que siguin. La confrontació històrica de les *dos Espanyas* és un factor que cal tenir en compte i veure la correlació de forces que mantenen en cada moment i la necessitat que té de suport perifèric l'*Espanya de progrés*.

Pel que fa als estaments i als poders de l'estat s'han mostrat desacomplexadament com el que són: estructures que venen d'antic i la seva ideologia i composició està profundament arrelada i encrostada en trames familiars, cultures que s'han convertit en una manera de ser, en pràctiques que venen de molt lluny. Tan lluny com els dos-cents anys darrers d'història d'Espanya on més del 40 per cent ha estat sota formes de dictadures o règims absolutistes.

En darrer lloc, cal considerar la comunitat internacional que algú vol diferenciar entre opinió pública i governs. Cal reconèixer que les raons commouen més a l'opinió pública, però només fins allí on allarga la memòria de l'actualitat. Pel que fa als governs els interessos estan clarament alineats entre governs i estats, i entre ells l'Estat espanyol. Així, és comprensible un cert desengany amb la Unió Europea com a santuari de dret i principis. D'això no s'hauria de treure la impossibilitat de res, però sí una immersió al realisme cru.

Ara bé, l'anàlisi i la diagnosi han de servir per aclarir objectiu i estratègies. És possible que l'escarment de l'estat hagi fet reconsiderar a algú que la independència no és l'objectiu. Però també és cert que a molts ens l'ha refermat, tot i que revisant actituds, comportaments, i exigint temps i gradació. Pel que fa a l'estratègia o estratègies, cal que les compartei-

xin totes les forces sobiranistes, acceptant el matís que hi ha entre sobiranistes i independentistes. Els primers defensen el referèndum per decidir quin tipus d'organització política ens hem de dotar els catalans i les catalanes però no defineixen quina opció triaran quan això sigui possible. Els independentistes coincideixen en el referèndum que ha de permetre aquella decisió, però a més afirmen quina serà la seva posició llavors: sí a l'estat independent. Com que el terme sobiranista inclou els independentistes, però no a la inversa, és més ampli l'objectiu de la sobirania. Cal sumar.

És aquí on cal dir alguna cosa sobre què vol dir, per a mi, la independència i la sobirania. El món després de la globalització ha canviat. Les estructures estatals s'han fet massa grans pels petits problemes i massa petites pels grans problemes, tot i que continuen essent l'actor de la política internacional. Els grans problemes que acompanyen al món en aquests temps demanen estructures supraestatals. En algun moment haurem de pensar en un govern mundial que responsablement doni resposta als grans reptes i problemes que té la humanitat, i no siguin les grans corporacions les que governin. Mentre això arriba, estructures com la Unió Europea, amb totes les seves mancances, són estructures que necessitem. Els estats són encara massa recelosos de la seva sobirania i a la Unió Europea encara li queda molt per democratitzar les seves decisions i òrgans. Però el treball ha d'anar en aquesta direcció. Un Estat català sobirà ha de treballar en aquesta direcció. Dins del marc dels estats socials i de dret, o si es vol dir estats liberals democràtics, és on hem de trobar la legitimitat del camí de la sobirania. Això vol dir que només des de majories democràtiques podem aspirar a la sobirania, que ha d'abastar fins allí on abasti la de la resta dels estats europeus. Els estats que conformen la Unió Europea són sobirans, però més se'ls escauria dir que són interdependents en la seva sobirania. Ens

cal la mateixa sobirania que té qualsevol estat europeu integrat a la Unió Europea, ni més ni menys. Volem ser sobirans per cedir sobirania sobiranament. Això per dalt.

Per baix, la independència de Catalunya ha de saber con-
jugar el principi de subsidiarietat, és a dir, saber gestionar els
problemes que als estats actuals els són massa llunyans i, en
canvi, requereixen la proximitat per ser atesos. L'estructura
administrativa de l'actual autonomia ha de servir per enca-
minar la independència en la mesura que dona resposta a les
necessitats de la ciutadania. En aquest sentit ha de saber asse-
nyalar les limitacions que suposa la càrrega d'un estat central
recelós, assimilacionista, centralista i uniformitzador.

L'objectiu, doncs, hauria de ser assolir un estat sobirà per
donar resposta als problemes de la ciutadania catalana i in-
tegrat en aquelles estructures supraestats, com la Unió Eu-
ropea, que permeten pensar en un món millor governat, tot
i les mancances actuals. Per assolir aquest objectiu cal deter-
minar estratègia. Les presses i els errors de càlcul, juntament
amb una emotivitat crèdula poden fer pensar que només és
qüestió de voluntat assolir-ho. La majoria d'articles, i del que
porto dit en aquesta presentació, defensen que aquest és un
dels greus errors. Per tant, cal afinar en el càlcul i posar in-
tel·ligència a les ganades. És a dir, donar temps i esglaonar l'ob-
jectiu. Aquesta, modestament, crec que ha de ser l'estratègia.
Establir quins esglaons hem de transitar. El primer ha de ser
el del reconeixement —fins i tot constitucional— de Catalu-
nya com a subjecte polític, com a nació o com a societat di-
ferenciada —juntament amb el País Basc i Galícia, si s'escau.
Això ha de començar per la via dels fets, si és que concep-
tualment és molt difícil, més tenint en compte la temperatu-
ra emocional que hi ha a la resta de l'estat. El primer fet és la
relació bilateral amb l'estat. Aquest esglaió l'hem de transitar
amb tots els qui des de Catalunya assumim que Catalunya

és una nació.¹⁵ Aquests van més enllà dels sobiranistes. Una majoria que supera amb escreix les tres quartes parts de la ciutadania catalana.

Un segon esglaó és dotar de contingut polític aquest reconeixement. El reconeixement és condició necessària i suficient per superar l'estat de les autonomies. Això pot tenir complicitats amb altres actors de l'estat? Sí. Buscar la seva complicitat també és imprescindible. Per això ens cal diàleg i negociació.

Diàleg i negociació

Hi ha un article dels seleccionats que explícitament diferencia diàleg de negociació. És la diferència entre raons i interessos. Les raons implícitament suposen l'existència d'una veritat comuna que permet objectivar. Sense negar aquesta veritat i aquell bé comú que ens permetria dialogar, el que de ben segur existeixen són interessos. Els interessos es poden contradir, es poden juxtaposar o complementar. Si es complementen tots hi guanyem. Seria l'òptim. Però si no s'arriba a aquest punt òptim com a mínim es poden buscar aquells interessos que no es contradiuen, sinó que es poden juxtaposar. Aquest seria el punt de la "conlllevancia orteguiana". Podem esglaonar també els interessos. Ara bé, és segur que per poder compaginar o portar lleugerament els interessos, aquests s'han de poder expressar i negociar. L'expressió d'aquests interessos l'ha de poder fer cadascuna de les dues parts. Aquest és un dels nusos fonamentals del conflicte polític.¹⁶ Si Espanya

15. L'objectiu és ser independents per deixar de reivindicar la nació. És a dir, poder-ne ser en plenitud. Molt especialment mentre l'estat no només no és protector dels trets objectivables de la nació (llengua, dret, etc.) ni del tret subjectiu (voluntat de ser), sinó que l'estat és el principal factor de risc d'ambdós trets.

16. Compte amb la trampa i el perill de negar i reduir el conflicte polític —tant de poder— entre Catalunya i l'Estat espanyol, a un mer conflicte entre catalans que volem una cosa o altra diferent. Això interessadament és el que vol aconseguir un cert

i l'Estat espanyol volen parlar per la boca dels catalans, és impossible la negociació, i no cal dir el diàleg. L'Estat espanyol, com a portaveu dels interessos d'aquesta realitat anomenada Espanya, ha de reconèixer la interlocució d'un altre subjecte que representi la veu dels interessos dels catalans. Els catalans i catalanes han de tenir en el seu govern el seu interlocutor.

Altra cosa és el paper del mediador.¹⁷ En algun moment n'hem dit relator, que encara té una funció més moderada en la negociació ja que només aixeca acta. Segurament, però, serà necessària aquesta figura. Mentrestant, el primer pas és el reconeixement. Difícil conceptualment per l'Estat espanyol, però convenient per a ell. Suposa estabilitat, progrés i justícia.¹⁸ Pot començar reconeixent de fet a través d'una relació bilateral.¹⁹ Podrà vèncer la racionalitat en aquest punt? Ho hem d'esperar i treballar-hi perquè així sigui. El present llibre hi vol contribuir modestament. Espero que així sigui amb la seva lectura en perspectiva històrica.

unionisme per no encarar una solució política que passi per reconèixer l'interlocutor català.

17. En aquest punt em permeto recomanar la lectura de l'article que demanava amb urgència la mediació el 9 d'octubre del 2017.

18. Em permeto citar dos paràgrafs extrets d'un cartell del 1932 sobre el posicionament de polítics espanyols a favor d'un estatut, exposat en el llibre de T. ABELLÓ, *El debat estatutari del 1932*, Edicions del Parlament de Catalunya, Barcelona, 2007, p. 45, per tal de posar de manifest que les coses venen de lluny i a voltes no han canviat tant. La primera citació és de Manuel Azaña i diu així: "Incumbe a nuestro deber de españoles y de republicanos, de liberales y hombres modernos, reconocer y otorgar a los pueblos peninsulares que tienen personalidad moral reconocida en su propia conciencia y en la concurrencia de los pueblos que viven en España, aquella amplitud, aquella autonomía sin límites, tan grande como su voluntad colectiva le apetezca; sin perjuicio de la solidaridad moral de los pueblos hispanos...". La segona, i més explícita, és de Gregorio Marañón: "...La cuestión de Cataluña ante España y las Constituyentes, es tan clara que a mí no me da ningún temor ni me produce la menor vacilación. Ahora es Cataluña y quizá toda Cataluña, la que ha demostrado bien claramente la unanimidad de su deseo. Ante este hecho no hay más que dos caminos: o dar a Cataluña lo que pide o enviar un ejército de conquista." Afegeixo jo que ja sabem com va acabar això de l'exèrcit: no va significar ni estabilitat, ni progrés ni justícia.

19. Vegeu els dos articles darrers del setembre del 2019.

Agraïments

Per acabar amb aquesta presentació que acompanya la selecció d'articles, n'he de fer una referència a sis. Són els articles que van signats per altres companys i companyes. La signatura compartida en aquells articles té el seu consentiment per a ser publicats en el present llibre, però això només es refereix als sis articles concrets, i no vol dir que hagin de compartir les opinions de la resta d'articles. Vull agrair-los el seu consentiment i el seu compromís per construir un país millor. Així mateix, vull fer extensiu el meu agraïment als periòdics on han sortit publicats els articles seleccionats durant aquests deu anys: *Segre*, *La Mañana*, *El Punt Diari* i *Ara*. Tots aquests articles pretenen imaginar una Catalunya lliure políticament, justa socialment, econòmicament pròspera i cívica-ment exemplar, tal com la imaginava el president Macià i de la qual ens demanava que fóssim dignes. D'aquesta manera podrem contribuir a la millora de la humanitat, tal com ens recordava, també, el mestre Pompeu Fabra, ja el 1930, en la citació que em permet acabar aquesta introducció. “Només tindrem el que nosaltres sapiguem guanyar. Cal reconèixer tots els nostres recursos i estudiar llurs possibilitats. No tenim un estret nacionalisme. Vivim de cara al món i si volem la plena sobirania per al nostre poble és per millorar la qualitat de vida dels nostres conciutadans i per obtenir que Catalunya, immensament civilitzada, pugui oferir una efectiva col·laboració en l'obra de millorament i progrés de la humanitat.”²⁰

20. Citació provinent de la intervenció de Pompeu Fabra durant l'acte inaugural de Palestra al Palau de la Música Catalana (1930).

© del text: Josep Maria Forné i Febrer, 2019
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2019
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: novembre de 2019
ISBN: 978-84-1303-141-5
DL L 1.038-2019
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.